

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 5, 79, 115, 125, 126, 140⁸, 140¹⁰, 140¹³, 140¹⁹ IR 140¹⁴ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija teikia Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 5, 79, 115, 125, 126, 140⁸, 140¹⁰, 140¹³, 140¹⁹ ir 140¹⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas).

Įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant į 2023 m. birželio 7 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą Nr. KT53-A-N6/2023 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (toliau – Nutarimas) ir vykdant 2023 m. liepos 7 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerės pavedimą įgyvendinant Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. liepos 5 d. sprendimą Nr. SV-S-1015. Nutarime nurodyta, kad Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) nuostatos, pagal kurias dėl įvestos karo padėties, nepaprastosios padėties, taip pat paskelbtos ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio visi prieglobsčio prašytojai privalėjo būti apgyvendinami nurodytose vietose, nesuteikiant jiems teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai toks apgyvendinimas galėjo trukti iki 6 mėnesių, kompetentingai institucijai nepriėmus sprendimo, kurį būtų galima skųsti teismui, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 20 straipsniui.

Įstatymo projekto tikslas – patikslinti UTPĮ nuostatas, kurios Nutarimu pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai.

Įstatymo projekto parengimui Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2023 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. 1V-362 buvo sudaryta darbo grupė, kurią sudaro Lietuvos Respublikos teisingumo, Socialinės apsaugos ir darbo, Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT) atstovai.

Įstatymo projekto numatomo teisinio reguliavimo tikslai, priemonės, pasekmės nurodyti aiškinamajame rašte.

Įstatymo projektas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatomis.

Įstatymo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje, kur su juo gali susipažinti suinteresuotos institucijos ir visuomenė. Kitų konsultavimosi su visuomene būdų nenumatoma.

Įstatymo projektas teiktas derinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentui. Užsienio reikalų ministerija ir Valstybės saugumo departamentas pastabų ir pasiūlymų dėl Įstatymo projekto neturi, o Vyriausybės kanceliarija per nustatytą terminą pastabų ir pasiūlymų nepateikė.

Į Teisingumo ministerijos pastabas ir pasiūlymus atsižvelgta: sutrumpintas apgyvendinimo su judėjimo ribojimu terminas – vietoj 6 mėnesių nustatomas 5 mėnesių, nes toks terminas šiuo metu yra numatomas pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl krizių ir *force majeure* situacijų migracijos ir prieglobsčio srityje, taip pat šiuo laikotarpiu numatoma Migracijos departamento sprendimų dėl užsieniečių apgyvendinimo nesuteikiant jiems teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje peržiūra pasikeitus aplinkybėms, susijusioms su prieglobsčio prašytoju, bei atitinkamai papildytas aiškinamasis raštas.

Neatsižvelgta į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pasiūlymą keisti formuluotę „įmėtis savarankiško užimtumo veiklos“ į formuluotę „pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti“, nes toks keitimas nesusijęs su Įstatymo projekto keitimo tikslu, be to, šiuo aspektu keičiamas UTPI 94 straipsnis Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 3, 4, 5, 11, 28, 32, 44, 58, 62, 67, 71, 79, 85, 94, 99, 100, 101, 102, 103¹, 104, 105², 105², 105³, 105⁴, 106¹, 108, 113, 114, 115, 115¹, 118, 123, 125, 140⁸, 140¹⁸, 140¹⁹, 140²¹, 140²⁸ straipsnių ir priedo pakeitimo ir 140¹⁶ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekte (toliau – UTPI projektas Nr. XIVP-2797), todėl tikslinga siūlomą keitimą atlikti kompleksiskai suderinant šiuo aspektu formuluotes visame UTPI.

Į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastabą dėl keičiamo UTPI 5 straipsnio atsižvelgta iš dalies – keičiamas 5 straipsnio pavadinimas ir nustatoma, kad šiame straipsnyje reguliuojamas ne tik užsieniečių atvykimas, bet ir laikinas apgyvendinimas.

Neatsižvelgta į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pasiūlymą UTPI įtvirtinti teisę į valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir tiems užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai ir kuriems nesuteikta teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai jie siekia pasinaudoti Įstatymo projekto 1 straipsnyje papildomoje UTPI 5 straipsnio 3² dalyje ir Įstatymo projekto 4 straipsnyje papildomoje UTPI 140⁸ straipsnio 5 dalyje suteiktomis teisėmis. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymo projekto 1 straipsnyje papildoma UTPI 5 straipsnio 3² dalis taikoma tik prieglobsčio prašytojams, o dėl užsieniečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, VSAT kreipiasi į teismą dėl sulaikymo arba alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo, ir jiems tuo atveju užtikrinama valstybės garantuojama teisinė pagalba. Pažymėtina, kad teisė VSAT apgyvendinti užsieniečių, kuris nėra prieglobsčio prašytojas, nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, nustatyta tik tais atvejais, kai yra įvesta karo padėtis, nepaprastoji padėtis, taip pat paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio. VSAT, priėmęs sprendimą apgyvendinti užsieniečių nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, su šiuo sprendimu supažindina užsieniečių jam suprantama kalba, taip pat sprendime nurodoma jo apskundimo tvarka. VSAT ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugija (toliau – LRKD) yra pasirašę bendradarbiavimo sutartį, kurioje numatytos ir konsultacijos užsieniečiams, taip pat ir teisiniais klausimais. Taigi užsienietis gali naudotis teisinės gynybos

priemonėmis, o prireikus – kreiptis į nevyriausybines organizacijas pagalbos, kuri apima ir nemokamą konsultaciją dėl teisinės pagalbos. Be to, ir teismai įvertinę individualią užsieniečio situaciją gali nuspręsti, kad valstybės garantuojamą teisinę pagalbą turi užtikrinti valstybės institucija ar įstaiga. Atsižvelgdami į tai, kad užsienietis neteisėtai kirto Lietuvos Respublikos valstybės sieną tais atvejais, kai yra įvesta karo padėtis, nepaprastoji padėtis, taip pat paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio, t. y. kai Lietuvos valstybės institucijos yra patyrusios papildomą spaudimą ir pirmiausia yra būtinybė suvaldyti esamą situaciją, užtikrinti viešąją tvarką bei valstybės saugumą, taip pat į tai, kad jis neprašo suteikti prieglobsčio, o tai reiškia, kad jis Lietuvos Respublikoje yra neteisėtai, manome, kad tokiam užsieniečiui minėtu atveju neturėtų būti teikiama valstybės garantuojama teisinė pagalba – jis savo teises gali ginti savo lėšomis arba su kitų fizinių ar juridinių asmenų ar nevyriausybinių organizacijų pagalba. Kai VSAT nustatys jo teisinę padėtį ir kreipsis į teismą dėl sulaikymo ar alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo, tada tokiam užsieniečiui bus užtikrinama valstybės garantuojama teisinė pagalba.

Pagal pastabas ir pasiūlymus patikslintas Įstatymo projektas su suinteresuotoms institucijoms derintas darbo tvarka.

Įvertintos Seimo Teisės departamento pastabos ir pasiūlymai, į juos atsižvelgta. Įstatymo projekte aiškiai nustatomas administracinių sprendimų dėl apgyvendinimo priėmimas individualiai įvertinus kiekvieno prieglobsčio prašytojo situaciją, taip pat nustatoma tokių sprendimų administracinė peržiūra bei apskundimo tvarka.

Taip pat įvertintos Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos (toliau – UNCHR) ir LRKD pastabos ir pasiūlymai. Paminėtina, kad Įstatymo projekte tikslingai siekiama atskirti užsieniečių laikiną apgyvendinimą, kai užsienietis nėra įleistas į Lietuvos Respubliką, ir teismo taikomą sulaikymą ar skiriamą alternatyvią sulaikymui priemonę. Įstatymo projekte aiškiai nustatomos aplinkybės, kada užsienietis yra neįleidžiamas į Lietuvos Respubliką ir yra vadinamojoje pasienio procedūroje. Jeigu nustatomos aplinkybės, dėl kurių pasienio procedūra užsieniečiui netaikoma, jis įleidžiamas į Lietuvos Respubliką ir jo judėjimas Lietuvos Respublikoje neribojamas, išskyrus atvejus, kai yra UTPĮ nustatyti sulaikymo ar alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo pagrindai. Taip pat pažymėtina, kad UNCHR pateikti pasiūlymai (pvz., dėl amžiaus nustatymo tyrimo, dėl apgyvendinimo vietų, pagalbos teikimo) sprendžiami UTPĮ projekte Nr. XIVP-2797.

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2023 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. 1V-362 sudaryta darbo grupė (atsakingas asmuo Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės (vadovė Aušra Grikevičienė, tel. (8 5) 271 7078) vyresnioji patarėja Rūta Jasulaitienė, tel. (8 5) 271 8897).

PRIDEDAMA:

1. Įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 12 lapų.
2. Aiškinamasis raštas, 7 lapai.
3. Atitikties lentelė, 10 lapų.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
5. Suinteresuotų institucijų išvadų kopijos, 7 lapai.
6. UNCHR ir LRKD raštų kopijos, 5 lapai.

Rūta Jasulaitienė, tel. (8 5) 271 8897, el. p. ruta.jasulaitiene@vrm.lt